

Sygn. akt IV U 1387/18

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 18 czerwca 2020 r.

Sąd Okręgowy w Zielonej Górze, IV Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: sędzia Bogusław Łój

Protokolant: sekretarz sądowy Joanna Dejewska vel Dej

po rozpoznaniu w dniu 18 czerwca 2020 r. w Zielonej Górze

sprawy z odwołania **W. R.**

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z.

z dnia 28.09.2018 r. Nr (...)

o przyznanie prawa do renty rodzinnej

I. oddala odwołanie;

II. przyznaje adw. A. W. z Kancelarii Adwokackiej w Z. od Skarbu Państwa kwotę 180 zł + VAT tytułem nieopłaconej pomocy prawnej świadczonej odwołującemu z urzędu.

sędzia Bogusław Łój

Sygn. akt IV U 1387/18

UZASADNIENIE

Decyzją z 28.09.2018 r., znak: (...), Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z. odmówił wnioskodawcy W. R. prawa do renty rodzinnej po zmarłej 24.07.2011 r. T. R., w uzasadnieniu podając, że komisja lekarska ZUS orzeczeniem z 21.09.2018 r. ustaliła, że wnioskodawca nie jest całkowicie niezdolny do pracy.

W odwołaniu od ww. decyzji wnioskodawca W. R. domagał się jej uchylecia w zakresie, w jakim nie przyznano mu prawa do renty rodzinnej.

Odwołujący wywodził, że z powodu dziecięcego porażenia mózgowego nie jest w stanie ani dużo chodzić, ani stać, ani sprzątać, a zakłady pracy chronionej dla niepełnosprawnych to w większości firmy ochroniarskie i sprzątające. Innemu rodzajowi pracy wnioskodawca by nie sprostał z powodu upośledzenia umysłowego. Nie radzi sobie w trudnych sytuacjach, nie umie korzystać z urządzeń elektronicznych.

Objawy choroby to stopy końsko-szpotawe, niedowład spastyczny kończyn dolnych, który bardzo utrudnia chodzenie. Wnioskodawca leczy się od wielu lat na przewlekłe bóle kręgosłupa. Od 2008 r. ma orzeczenie o stopniu niepełnosprawności – znacznym.

Ponadto odwołujący się zaznaczył, że objawy kliniczne dziecięcego porażenia mózgowego mogą się nasilać z wiekiem.

W odpowiedzi na odwołanie pozwany organ rentowy wniosł o oddalenie odwołania, podtrzymując stanowisko wyrażone w zaskarżonej decyzji.

W toku sprawy odwołujący się przedstawił nowe dowody na poparcie swoich twierdzeń o istnieniu całkowitej niezdolności do pracy w okresach wskazanych w art. 68 ust. 1 ustawy z 17.12.1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych – wskazując dodatkowo na przesłanki natury ortopedycznej (k. 48-51 akt sąd.).

Sąd ustalił następujący stan faktyczny.

Wnioskodawca W. R., urodzony (...), z zawodu ślusarz-mechanik, pracował jako sortowacz, ładowacz, pracownik produkcyjny, robotnik transportu wewnętrznego, przygotowawca surowca i wyrobów włókienniczych, konserwator maszyn, pracownik fizyczny; od 01.12.1993 r. uprawniony jest do renty – początkowo inwalidzkiej III grupy inwalidów, obecnie z tytułu częściowej niezdolności do pracy, aktualnie na stałe.

Wnioskiem złożonym organowi rentowemu 30.07.2018 r. domagał się ustalenia prawa do renty rodzinnej po zmarłej 24.07.2011 r. matce – T. R..

Wobec złożonego wniosku przeprowadzone zostały badania, w wyniku których lekarz orzecznik ZUS orzeczeniem z 13.09.2018 r. stwierdził, że wnioskodawca nie jest całkowicie niezdolny do pracy.

W wyniku zgłoszonego sprzeciwu, sprawa została przekazana do komisji lekarskiej ZUS, która orzeczeniem z 21.09.2018 r. orzekła, że wnioskodawca nie jest całkowicie niezdolny do pracy.

Powyższe skutkowało wydaniem przez pozwanego zaskarżonej decyzji.

O koliczności niesporne, ustalone na podstawie akt organu rentowego.

Wnioskodawca ukończył (...) Szkołę Zawodową (...) przy Spółdzielni (...) w (...)06.1979 r.

Dowód: zaświadczenie z 07.06.2018 r., w aktach dotyczących renty rodzinnej.

Wnioskodawca posiada orzeczenie o stopniu niepełnosprawności – znacznym z powodu chorób neurologicznych i upośledzenia narządu ruchu. Orzeczenie wydano do 09.12.2020 r. Niepełnosprawność istnieje od urodzenia. Ustalony stopień niepełnosprawności datuje się od 31.07.2008 r. Wskazania dotyczące odpowiedniego zatrudnienia: praca – żadna.

Dowód: orzeczenie z 09.12.2015 r., w aktach organu rentowego (k. 54 dokumentacji orzeczniczo-lekarskiej).

U wnioskodawcy rozpoznano:

- mózgowie porażenie dziecięce; upośledzenie umysłowe w stopniu lekkim; niedowład spastyczny obu kończyn dolnych w przebiegu mózgowego porażenia dziecięcego; wrodzoną wadę stóp – stopy końsko-szpotałe z upośledzeniem chodu; organiczne uszkodzenie OUN;

- zaawansowaną chorobę zwyrodnieniową kręgosłupa z przewlekłym zespołem bólowym w przebiegu zmian zwyrodnieniowych kręgosłupa i wady postawy;

- stan po urazie stawu barkowego prawego z upośledzeniem funkcji;

- zwyrodnienia wielostawowe;

- nadciśnienie tętnicze bez udokumentowanych powikłań narządowych.

Dowód: - opinia biegłej sądowej lekarz neurolog, k. 52-53 akt sąd.;

- opinia biegłych sądowych psychologa i lekarza psychiatry,

k. 67-69v akt sąd.;

- opinia biegłej sądowej lekarza medycyny pracy, k. 84-85 akt sąd.

Wnioskodawca z powodu schorzeń neurologicznych jest osobą całkowicie niezdolną do pracy od lipca 2017 r. na stałe.

Z powodu schorzeń narządu ruchu wnioskodawca jest osobą całkowicie niezdolną do pracy od marca 2017 r. na stałe.

Orzeczenia lekarza orzecznika ZUS i komisji lekarskiej ZUS, stanowiące podstawę zaskarżonej decyzji, są niezasadne.

Dowód: - opinia biegłej sądowej lekarz neurolog, k. 52-53 akt sąd.;

- opinia biegłej sądowej lekarza medycyny pracy, k. 84-85 akt sąd.

W badaniu neurologicznym stwierdza się ograniczenie ruchomości kręgosłupa szyjnego i lędźwiowego, barku prawego oraz stawów kończyn dolnych; chód jest paretyczny na szerokiej podstawie. Wnioskodawca funkcjonuje z niedowładem kończyn dolnych i ze zniekształceniem stóp od dzieciństwa. W wyniku tego wcześniej rozwinęła się choroba zwyrodnieniowa kręgosłupa i stawów. Stan funkcjonalny wnioskodawcy nie pozwala na podjęcie pracy zarobkowej. Wymaga on pomocy osób drugih w niektórych czynnościach dnia codziennego.

Dowód: opinia biegłej sądowej lekarz neurolog, k. 52-53 akt sąd.

U wnioskodawcy dominują schorzenia układu ruchu. Wnioskodawca cierpi z powodu upośledzonego poruszania się wynikającego z niedowładu kończyn dolnych, stóp końsko-szpotaowych oraz zmian zwyrodnieniowych kręgosłupa.

Z powodu wady wrodzonej stóp wnioskodawca nie był operowany. Upośledzenie funkcji chodu w ciągu kolejnych lat życia pogłębiało się, ponieważ do wady wrodzonej oraz niedowładu kończyn dolnych dołączyły się skutki zdrowotne wynikające ze zużycia tkanki łącznej i zmian zwyrodnieniowo-dyskopatycznych.

Aktualnie wnioskodawca ma nie tylko trudności lokomocyjne. Obserwowane jest ograniczenie funkcji stawu barkowego prawego, ograniczenie ruchomości odcinka szyjnego i lędźwiowo-krzyżowego kręgosłupa. Chodzi na szerokiej podstawie. Sylwetka jest pochylona.

W stwierdzonym stopniu zaawansowania rozpoznanych schorzeń układu ruchu, wnioskodawca jest całkowicie niezdolny do pracy. Wymaga także pomocy i opieki osób drugih w zaspokajaniu niektórych czynności dnia codziennego i pomocy osób drugih w zaspokajaniu potrzeb społecznych.

Dowód: opinia biegłej sądowej lekarza medycyny pracy, k. 84-85 akt sąd.

Z psychiatryczno-psychologicznego punktu widzenia wnioskodawca nie jest osobą niezdolną do pracy.

Dowód: opinia biegłych sądowych psychologa i lekarza psychiatry,

k. 67-69v akt sąd.

Wnioskodawca najprawdopodobniej przy urodzeniu doznał uszkodzenia mózgu, co spowodowało wtórne pogorszenie zdolności poznawczych. Wnioskodawca miał od dziecka problemy z nauką, jego pamięć była słabsza niż rówieśników i z tego powodu został przeniesiony do szkoły specjalnej. Obecnie posługuje się stosunkowo ubogim zasobem słownictwa, widoczne jest spowolnienie myślenia. Te dane łącznie z wynikami badania psychologicznego pozwalają na rozpoznanie u wnioskodawcy upośledzenia umysłowego w stopniu lekkim.

Upośledzenie umysłowe w stopniu lekkim, które wynika z organicznego uszkodzenia centralnego układu nerwowego, ogranicza zdolności do pracy wnioskodawcy, nie potrafi on wykonywać bardziej skomplikowanych czynności, wymaga nadzoru przy wykonywaniu tych prostszych, ale nie pozbawia go zdolności do pracy. Niezdolność do pracy, która została stwierdzona u wnioskodawcy, wynika z jego schorzeń neurologicznych i ortopedycznych, które uległy w ostatnim okresie nasileniu, a nie jego stanu psychicznego. Jak sam podaje – obecnie nie leczy się psychiatrycznie, występujące u niego wahania nastroju nie są na tyle nasilone, aby szukał pomocy psychiatry, co wskazuje, że radzi sobie z nimi samodzielnie. Wcześniej był leczony psychiatrycznie, jednak terapia ta była prowadzona z powodu zaburzeń nerwicowych, które same w sobie również nie upośledzają zdolności do pracy.

Dowód: opinia biegłych sądowych psychologa i lekarza psychiatry,

k. 67-69v akt sąd.

Sąd rozważył, co następuje.

Odwołanie okazało się niezasadne.

Przedmiotem sporu w niniejszej sprawie było ustalenie, czy wnioskodawca spełnia wszystkie przesłanki uzyskania prawa do renty rodzinnej po zmarłej matce, przy czym sporną przesłanką uzyskania tego prawa pozostawało jedynie istnienie całkowitej niezdolności do pracy i moment jej powstania.

Zgodnie bowiem z treścią art. 65 ust. 1 ustawy z 17.12.1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t.j. Dz.U. z 2020 r., poz. 53 ze zm.), renta rodzinna przysługuje uprawnionym członkom rodziny osoby, która w chwili śmierci miała ustalone prawo do emerytury lub renty z tytułu niezdolności do pracy lub spełniała warunki wymagane do uzyskania jednego z tych świadczeń.

Przy ocenie prawa do renty przyjmuje się, że osoba zmarła była całkowicie niezdolna do pracy (ust. 2).

Zgodnie natomiast z art. 67 ust. 1 pkt 1 ustawy emerytalnej, do renty rodzinnej uprawnione są m.in. dzieci własne zmarłego, dzieci drugiego małżonka oraz dzieci przysposobione, spełniające warunki określone w art. 68.

W myśl art. 68 ust. 1 ustawy, dzieci własne, dzieci drugiego małżonka i dzieci przysposobione mają prawo do renty rodzinnej:

- 1) do ukończenia 16 lat;
- 2) do ukończenia nauki w szkole, jeżeli przekroczyły 16 lat życia, nie dłużej jednak niż do osiągnięcia 25 lat życia, albo
- 3) bez względu na wiek, jeżeli stały się całkowicie niezdolne do pracy oraz do samodzielnej egzystencji lub całkowicie niezdolne do pracy w okresie, o którym mowa w pkt 1 lub 2.

Przepis art. 12 ustawy emerytalnej stanowi, że osobą niezdolną do pracy jest osoba, która całkowicie lub częściowo utraciła zdolność do pracy zarobkowej z powodu naruszenia sprawności organizmu i nie rokuje odzyskania zdolności do pracy po przekwalifikowaniu. Osobą całkowicie niezdolną do pracy jest osoba, która utraciła zdolność do wykonywania jakiegokolwiek pracy, a częściowo niezdolną do pracy jest osoba, która w znacznym stopniu utraciła zdolność do pracy zgodnej z poziomem posiadanych kwalifikacji.

Przy ocenie stopnia i przewidywanego okresu niezdolności do pracy oraz rokowania co do odzyskania zdolności do pracy uwzględnia się stopień naruszenia sprawności organizmu oraz możliwości przywrócenia niezbędnej sprawności w drodze leczenia i rehabilitacji, a także możliwość wykonywania dotychczasowej pracy lub podjęcia innej pracy oraz celowość przekwalifikowania zawodowego, biorąc pod uwagę rodzaj i charakter dotychczas wykonywanej pracy, poziom wykształcenia, wiek i predyspozycje psychofizyczne (art. 13 pow. ustawy).

W niniejszej sprawie wnioskodawca nie udowodnił spornej przesłanki uzyskania prawa do spornego świadczenia, ponieważ nie stał się osobą całkowicie niezdolną do pracy przed ukończeniem 18 roku życia.

Dokonanie ustaleń w spornym zakresie wymagało wiadomości specjalnych w rozumieniu art. 278 § 1 k.p.c., co oznaczało konieczność dopuszczenia dowodu z opinii biegłych dysponujących specjalistyczną wiedzą odpowiednią dla dokonania oceny stanu zdrowia wnioskodawcy.

W zakresie oceny zdolności wnioskodawcy do pracy sąd oparł więc swoje rozstrzygnięcie na opinii powołanych w sprawie biegłych sądowych lekarza neurologa, psychologa, lekarza psychiatry i lekarza medycyny pracy.

Ocena bowiem stanu zdrowia wnioskodawcy w kontekście jego zdolności do pracy – wymaga wiadomości specjalnych i z reguły nie jest możliwa do dokonania samodzielnie przez sąd (tak SN w wyroku z 27.10.2005r., sygn. akt I UK 356/04).

W tym zakresie sąd skorzystał z opinii biegłych i nie znajdując podstaw do ich podważenia, w całości oparł się na ustaleniach biegłych.

Biegła neurolog stwierdziła, że z powodu schorzeń neurologicznych wnioskodawca jest całkowicie niezdolny do pracy od lipca 2017 r. na stałe. Uzasadniając swoje stanowisko, zwróciła uwagę na ograniczenie ruchomości kręgosłupa, barku i stawów kończyn dolnych, paretyczny chód. Uznała, że stan funkcjonalny wnioskodawcy nie pozwala na podjęcie pracy zarobkowej, wnioskodawca wymaga wręcz pomocy osób drugih w niektórych czynnościach dnia codziennego.

Biegła z zakresu medycyny pracy uznała całkowitą niezdolność do pracy od marca 2017 r. na stałe – z powodu schorzeń układu ruchu. Podała, że u wnioskodawcy dominują właśnie te schorzenia. Dolegliwości nóg i kręgosłupa sprawiają, że wnioskodawca cierpi z powodu upośledzonego poruszania się. Na dodatek upośledzenie funkcji chodu w ciągu kolejnych lat pogłębiało się, ponieważ do wady wrodzonej oraz niedowładu kończyn dolnych dołączyły się skutki zdrowotne wynikające ze zużycia tkanki łącznej i zmian zwyrodnieniowo-dyskopatycznych. Aktualnie wnioskodawca ma trudności lokomocyjne, ograniczenie funkcji stawu barkowego prawego, ograniczenie ruchomości kręgosłupa. Chodzi na szerokiej podstawie, sylwetka jest pochylona. Biegła – podobnie jak biegła neurolog – dostrzegła potrzebą pomocy i opieki osób drugih w zaspokajaniu niektórych czynności dnia codziennego i potrzeb społecznych u wnioskodawcy.

Biegłe nie podzieliły więc stanowiska lekarzy orzeczników ZUS wyrażonego w niniejszej sprawie.

Niedowład kończyn dolnych i zniekształcenie stóp występują od dzieciństwa, a z tego wynikają dolegliwości neurologiczne i związane z układem ruchu, które czynią wnioskodawcę całkowicie niezdolnym do pracy. W przypadku obu opinii początek całkowitej niezdolności do pracy przypada więc na dzień przed złożeniem wniosku o rentę rodzinną ale po ukończeniu 18 roku życia przez wnioskodawcę, bowiem od początku 2017 roku. Orzeczenie o niepełnosprawności, stwierdza, że niepełnosprawność odwołującego z powodu chorób neurologicznych i upośledzenia narządu ruchu istnieje od urodzenia.

Wnioskodawca nie jest natomiast osobą choćby częściowo niezdolną do pracy z punktu widzenia psychiatryczno-psychologicznego.

Opinie biegłych sądowych neurologa, psychiatry i psychologa, a także lekarza medycyny pracy są spójne, logiczne, wyczerpująco uzasadnione, pozwalają na uzyskanie przez sąd wszystkich informacji koniecznych do rozpoznania sprawy.

Strony w toku sprawy nie zgłaszały do opinii biegłych żadnych merytorycznych zastrzeżeń. Wyjątkiem są zastrzeżenia pozwanego do opinii neurolog, w których pozwany podał, że „opis badania przedmiotowego nie potwierdza naruszenia sprawności organizmu w stopniu uzasadniającym orzeczenie niezdolności do jakiegokolwiek pracy” (k. 63 akt sąd.). Stwierdzenie to nie jest jednak poparte żadnym argumentem, jest to jedynie subiektywna ocena tego, co zgodnie z zakresem swoich kompetencji oceniła biegła.

W kontekście powyższego, sąd oddalił wniosek dowodowy odwołującego się o przesłuchanie świadków (siostry I. W. i brata P. R.) – na okoliczność funkcjonowania wnioskodawcy i trudności spowodowanych schorzeniem – oraz o powołanie biegłego ortopedy. W sprawach, w których przedmiotem sporu jest okoliczność związana ze stanem zdrowia i ustaleniem istnienia niezdolności do pracy, fakty nie mogą być ustalane przy pomocy dowodów z zeznań świadków, ponieważ właściwi do dokonania tej oceny są biegli z zakresu odpowiednich specjalności. Natomiast biegły z zakresu ortopedii nie był w sprawie konieczny, ponieważ istnienie niezdolności do pracy, jej stopień i czas trwania ustalono już na podstawie opinii biegłych lekarzy neurologa i medycyny pracy, która to biegła stwierdziła, że nie widzi celowości wydawania opinii przez innych jeszcze biegłych niż tych z opinii których dopuścił dowód Sąd.

Mając powyższe na względzie, na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c., sąd orzekł jak w punkcie I sentencji.

O kosztach nieopłaconej pomocy prawnej (pkt II) orzeczono na podstawie § 19 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 28.09.2002r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu, z uwagi na orzeczenie Trybunału Konstytucyjnego z 23.04.20120 roku w sprawie SK 66/19, którym Trybunał stwierdził niekonstytucyjność przepisów par.4 ust.1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu (Dz. U. poz. 1801), „w brzmieniu obowiązującym od dnia 1 stycznia 2016 r. do dnia 2 listopada 2016 r., w zakresie, w jakim przepis ten przewidywał w sprawach cywilnych, w których ustalono wartość przedmiotu sprawy, stawkę minimalną należną pełnomocnikowi ustanowionemu z urzędu w wysokości obniżonej o połowę opłaty maksymalnej, a jej podwyższenie do wysokości opłaty maksymalnej uzależnione było od uwzględnienia przez Sąd orzekający czynników wymienionych w § 4 ust. 2 rozporządzenia, zaś w przypadku reprezentowania strony przez pełnomocnika z wyboru, zgodnie z § 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie [Dz. U. poz. 1800, ze zm.]